

Navedena raznovrsnost isprava otvara istraživačke mogućnosti koje se ne moraju nužno zadržavati na opisanim notarskim pravnim kategorijama. Naime, kako ističe i autor, unutar šturih dokumenata mogu se pronaći vrijedni podaci za npr. vojna i pomorska pitanja, šibensku biskupiju, teritorijalna razgraničenja, smještaj i nazive sela, obrtništvo, stočarstvo, obiteljsku strukturu, vlasničke i zemljišno-proizvodne odnose, svakodnevnice, marginalne gradske skupine, urbanu topografiju, demografska kretanja, hrvatski politički prostor, zatim za odnos između gradova i njihovoga zaleđa, kao i za odnose šibenskoga stanovništva s ostalim dalmatinskim, pa i talijanskim gradovima i slično.

Mogućnosti su zapravo znatne, treba samo prionuti podrobnom i strastvenom istraživanju arhivske građe i time, autorovim riječima, »produbiti naše spoznaje o raznim aspektima društvenoga i gospodarskoga života srednjovjekovnoga Šibenika«. Paleografsko-diplomatičkim i egdotičkim radom Ante Birina, hrvatska je medievistika bogatija za još jednu opsežnu zbirku izvora, čija vrijednost i znanstvena iskoristivost transcendiraju lokalne šibenske okvire. Nadajmo se kako će slična izdanja u budućnosti dodatno pridonijeti širenju hrvatskoga historiografskoga obzora.

Ante BEĆIR

LUKŠA LUCIANOVIĆ, ATLAS, PET SLOVA KOJA ŽIVOT ZNAČE, IZ POVIJESTI DUBROVAČKE TURISTIČKE AGENCIJE ATLAS DO 2000. G., DA SE NE ZABORAVI!, UDRUGA ZA OČUVANJE DUBROVAČKOG TURIZMA »DUBROVAČKI IZLOG«, DUBROVNIK 2017., 248 STR.

Godine 2017. u nakladništvu »Dubrovačkog izloga«, udruge za očuvanje dubrovačkog turizma izdana je monografija Lukše Lucianovića »Atlas, Pet slova koja život znače, Iz povijesti dubrovačke turističke agencije Atlas do 2000. g., Da se ne zaboravi!«. Riječ je o iscrpnoj monografiji, podijeljenoj na 55 poglavlja koja obiluju velikom količinom podataka o razvoju i djelovanju dubrovačke turističke agencije Atlas. Proučavajući razvoj turističke agencije Atlas, autor je koristio izvore iz »Atlas pressa« i nekih drugih tiskanih »Atlasovih« materijala. Prvi »Atlasov« informativni list počeo je izlaziti 1971. godine pod nazivom »Informativni bilten«, a od 1976. počinje izlaziti informativni list »Atlas press« čije će izlaženje prestati 1990. godine.

Autor se nije isključivo ograničio na analiziranje rada ove agencije već je u monografiju ukratko iznio i podatke o razvoju turizma kao takvog, a kojeg je definirao kao pojavu koja obuhvaća ukupnost odnosa i poslova vezanih za putovanja i privremeni boravak ljudi izvan njihovog mjesta stanovanja, radi odmora, liječenja, razonode, razgledavanja prirodnih ljepota, kulturnih vrednota i sličnog. Razvoj turizma autor dijeli na dvije epohe: epohu turizma privilegiranih klasa i epohu suvremenog turizma između kojih je prema njegovu mišljenju teško povući strogo određenu granicu. U skladu s donošenjem pregleda razvoja turizma, autor daje i kratak povijesni pregled nastanka i razvitka prvih agencija u svijetu (Engleska, Njemačka, Italija, istočnoeuropske zemlje, Sjedinjene Američke Države), a potom i agencija na ovim prostorima (razdoblje Austro-Ugarske te Kraljevine i socijalističke Jugoslavije).

Počeci agencije Atlas vezani su uz razdoblje socijalističke Jugoslavije kada se ubrzo nakon završetka Drugog svjetskog rata osniva poduzeće »Putnik Dubrovnik« koje će pod tim nazivom djelovati sve do 1. siječnja 1964. kada počinje raditi pod novim imenom »Atlas«. O tome kako je počela raditi ova agencija autor je koristio i usmena svjedočanstva Veljka Kavurčića, prvog direktora agencije zatim Ive Medija, dugogodišnjem zaposleniku ove putničke agencije te Stanislava Laze koji je dugi niz godina obnašao dužnost financijskog direktora »Atlasa«. Osim povijesnog pregleda razvitka »Atlasa«, autor je u monografiji prikazao agencijinu kadrovsku strukturu te receptivne funkcije i vrste poslova koji su bili pod paskom »Atlasa«. Primjerice, unutar svoje organizacijske strukture »Atlas« je imao nekoliko odjeljenja, a među njima autor izdvaja operativnu jedinicu za cestovni promet i operativnu jedinicu za

brodski promet. Potonjom jedinicom »Atlas« se pretvorio u agenciju s najvećom turističkom flotom na Jadranu. Posebno važno mjesto u organizacijskoj strukturi »Atlasa« imale su filijale i podružnice koje su otvarane u primorskom i kontinentalnom dijelu Jugoslavije. Autor se u ovoj monografiji osvrnuo na inozemni turizam kao važno odjeljenje »Atlasovog« poslovanja, odnos agencije prema stranim partnerima, a predstavio je i prospekte, plakate, letke i naljepnice kao važan sastojak »Atlasove« promidžbene djelatnosti. Povjesničari i ostali istraživači radničkog samoupravljanja zamijetit će kako u monografiji postoji poglavlje koje se bavi »Atlasovim« Radničkim savjetima, OUR-ima, partijom i sindikatima. U monografiju je uvršten i popis svih direktora ove putničke agencije s kratkom biografijom.

Poviješću Dubrovnika bavili su se mnogi domaći i strani istraživači, ali malo je onih koji su se bavili poviješću turizma koji je na području Dubrovnika predstavljao jednu od najvažnijih gospodarskih grana. Pored toga, malo je i onih istraživača koji su se bavili poviješću putničkih i turističkih agencija. U ovoj monografiji, autor Lukša Lucianović analizirao je nastanak, rast, procvat i propast turističke agencije »Atlas« imajući pritom na umu kontekst vremena u kojek je ova agencija nastala, razvijala se i prestala postojati. Monografija »Atlas, Pet slova koja život znače« uspješan je prikaz jednog malenog dijela dubrovačke lokalne, ali i hrvatske povijesti te naposljetku povijesti turizma. Posebnu vrijednost ove monografije predstavlja pregršt slika i tablica koje dodatno obogaćuju sadržaj monografije koja će nesumnjivo potaknuti sadašnje i buduće povjesničare da istražuju povijest turizma na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Igor JOVANOVIĆ

TRISCHLER, HELMUTH (ED.), »ANTHROPOCENE: ENVISIONING THE FUTURE OF THE AGE OF HUMANS«, RCC PERSPECTIVES, MUNICH, 2013, NO 3.

Tematika ove vrlo zanimljive i na razmišljanje poticajne publikacije bazirana je na proučavanju jedne epohe geološke povijesti Zemlje. Ona nosi naziv epoha antropocena i karakteristična je po tome što ljudi svojim aktivnostima, djelovanjem itekako utječu na ekosistem planete Zemlje. Kako je analizirano, epoha holocena traje do danas, a u njoj je došlo do stabilizacije klime, te je ljudskoj vrsti omogućen dalji razvoj. Ipak, prisutna je paradigma da se period holocena davno završio i da je nastupio novi, antropocen.

Dileme i rasprave oko točnog početka epohe antropocena su česte, ali još uvijek neutvrđene, baš kao i sama epoha, koja za sada nije priznata. Bez obzira na to, o njoj se ipak piše i govori, a ne treba zaboraviti i koliko je tematika djelovanja čovjeka na okoliš tretirana u radovima koji se tiču ekopovijesti. Kako bi šira zajednica odobrila epohu antropocena, kao novu, nasljednicu holocena, nije dovoljna samo općepoznata činjenica da je čovjek utjecao na ekosistem planeta, već i to da je ljudsko djelovanje dovelo do ogromnih promjena na slojevima stijena, čime zaista nastupa nova geološka epoha.

* * *

Vrijedno djelo »Antropocene: Envisioning the Future of the Age of Humans« nastalo je zahvaljujući *RCC Perspectives*, publikaciji otvorenog tipa, koja obuhvaća niz radova i eseja koji se odnose na povijesti okoliša, konkretno okoliša, ali i srodna područja. Takvi radovi nastaju iz znanstvenih aktivnosti *Rachel Carson Center for Environment and Society* i aktualnih tema u društvu. Amalgamacijom ideja i empirijskih zaključaka potiču se nove perspektive o kompleksnom odnosu prirode i kulture, a važno je spomenuti i to da je jedan od ciljeva *RCC Perspectives* premostiti uspostavljene granice između znanstvene i neznanstvene publike kroz međunarodni dijalog.

Autori koji su pisali članke za ovu publikaciju, na čelu sa urednikom Helmuthom Trischlerom, koji je napisao uvodni dio, jesu Reinhold Leinfelder, Christian Schwagerl, Jens Kersten, Nina Mollers i Sabine Wilke. Radi se o autorima različitih profila; pravnici, geolozi, biolozi, povjesničari, germanisti.

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

Iz povijesti šuma sjevernog i istočnog Jadrana
From the forest history of the northern and eastern Adriatic

Volumen XIV / Broj 14
Zagreb – Samobor 2018
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
tel.: +385/1/4092-148, fax: +385/1/4092-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
www.ffzg.unizg.hr; http://ckhis.ffzg.unizg.hr/

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordana Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Vesna Vlahović-Štetić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2018.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia

Na naslovnici / Cover:

Greening Istria: San Donat, up the Mirna valley 2018 (Photo E. Johann)

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA